

สะท้อนมุมมองการศึกษาของไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน

พัฒนกร ปานทสุตร¹

PHATTANAKORN PHANTASOOT

เกาะกระแสะละครดังแห่งปี “บุพเพสันนิวาส” ในมุมมองของการศึกษาไทยในอดีต จะเห็นว่ามีการเรียนเล่มแรกของไทยชื่อ จินตามณี แต่งโดย พระมหาราชครู กวีในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (ครองราชย์ปี พ.ศ. 2199–2231)-ปรากฏในบทละคร ซึ่งเป็นหนังสือแบบเรียนเก่าแก่มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มีเนื้อหาครอบคลุมเรื่องการใช้สระ พยัญชนะ วรรณยุกต์ การแจกลูก การผันอักษร อักษรศัพท์ อักษรเลข การสะกด การรันต์ การแต่งคำประพันธ์ ชนิดต่าง ๆ และกลบท ซึ่งปรากฏกลบทอยู่ 60 ชนิด (แต่บางข้อมูลเชื่อว่าอาจจะแต่งก่อนหน้านั้นนับร้อยปี คือ แต่งในรัชสมัยของสมเด็จพระเอกาทศรถ) และจากการที่จินตามณีของพระโหราธิบดีเป็นแบบเรียนไทยมาก่อนจนเป็นเสมือนสัญลักษณ์ของแบบเรียนไทย ทำให้หนังสือแบบเรียนไทยในยุคต่อมาหลายเล่มใช้ชื่อตามว่า “จินตามณี”-เช่นเดียวกัน เช่น จินตามณีนับความแปลก จินตามณีกิ่งแผ่นดินพระเจ้าบรมโกศ จินตามณีนับกรมหลวงวงษาธิราชสนิท จินตามณีนับพิมพ์ของหมอมสุมิต และจินตามณีนับพิมพ์ของหมอบรัดเล

จินตามณีนับหมอบรัดเล เป็นหนังสือแบบเรียนที่ ดร.แดน ปิซ บรัดเล มิซซันนารีชาวอเมริกัน ผู้ที่มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงเทคนิคการพิมพ์ของไทย จัดพิมพ์เมื่อปี 2422-โดยคัดสรรมาจากตำราเรียนเก่าหลายเรื่องและสอดแทรกเนื้อหาสำคัญที่เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยมาไว้ในเล่มเดียวกัน เช่น ประถม ก กา ว่าด้วยการใช้และสะกดตัวอักษร จินตามณี ว่าด้วยการประพันธ์โคลง เช่น โคลงสุภาพ ประถม มาลา เป็นตำราสั่งสอนวิชาหนังสือภาษาไทยให้ถูกต้องตามแบบจินตามณี ปทานุกรม เป็นส่วนราชาศัพท์ ได้เพิ่ม ศัพท์กัมพูชา ศัพท์ขวา เป็นต้น

จากกระแสะเกี่ยวกับแบบเรียนเล่มแรกของไทย “จินตามณี” สู่การเรียนรู้การศึกษาไทยในอดีตสู่

ปัจจุบัน เพื่อสะท้อนมุมมองจากอดีตมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและปฏิรูปการศึกษาของไทยในปัจจุบัน โดยมีวิวัฒนาการการศึกษาของไทย ดังนี้

1. การศึกษาของไทยในสมัยสุโขทัย

การศึกษาของไทยในสมัยสุโขทัยนี้เป็นการศึกษาแบบสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีที่มีมาแต่เดิม จำเป็นที่คนไทยในสมัยนั้นต้องขวนขวายหาความรู้จากผู้รู้ในชุมชนต่าง ๆ ซึ่งการศึกษาในสมัยนี้มีบ้านและวัดเป็นศูนย์กลางของการศึกษา เช่น บ้านเป็นสถานที่อบรมกล่อมเกลাজิตใจของสมาชิกภายในบ้าน โดยมีพ่อและแม่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดอาชีพและอบรมลูก ๆ วังเป็นสถานที่รวมเอานักปราชญ์สาขาต่าง ๆ มาเป็นขุนนางรับใช้เบื้องพระยุคลบาท โดยเฉพาะงานช่างศิลปกรรมเพื่อสร้างพระราชวังและประกอบพระราชพิธีต่าง ๆ ซึ่งเป็นสถานที่ที่ถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ส่วนวัดเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา พระภิกษุสงฆ์จะทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนธรรมะแก่พุทธศาสนิกชน โดยเฉพาะผู้ชายไทยมีโอกาสได้บวชเรียนและศึกษาธรรมะ ในสังคมไทยจึงนิยมให้ผู้ชายบวชเรียนก่อนแต่งงานทำให้มีคุณธรรมและจิตใจมั่นคงสามารถครองเรือนได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ผู้ที่มาบวชเรียนมาแสวงหาความรู้เรื่องธรรมะในวัดแล้วยังสามารถแลกเปลี่ยนความรู้และถ่ายทอดความรู้ในด้านศิลปวิทยาการต่าง ๆ ที่เคยได้อบรมจากครอบครัวมา จะเห็นได้ว่าสถาบันทั้งสามนี้ล้วนแต่มีบทบาทในการศึกษาอบรมสำหรับคนไทยในสมัยนั้นในการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง นอกจากนี้ในชุมชนต่าง ๆ ก็มีภูมิปัญญามากมายซึ่งมีปราชญ์แต่ละสาขาวิชา เช่น ด้านการก่อสร้าง หัตถกรรม ศิลปกรรม ประติมากรรม และแพทย์แผนโบราณ เป็นต้น ส่วนพระมหากษัตริย์ในสมัยนี้มีพระ

¹ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 3

ราชกรณียกิจอันเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา และมีอิทธิพลต่อมากล่าวคือ พ่อขุนรามคำแหงมหาราชและพระมหาธรรมราชาที่ 1-(พระเจ้าลิไท) ซึ่งพระราชกรณียะกิจที่สำคัญ เช่น การประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นครั้งแรก โดยทรงดัดแปลงมาจากตัวหนังสือขอมและมอญ อันเป็นรากฐานด้านอักษรศาสตร์จนนำมาสู่การพัฒนาปรับปรุงเป็นอักษรไทยในปัจจุบัน ศิลจารึกหลัก ที่ 1 จึงเป็นศิลปจารึกที่จารึกเป็นอักษรไทยที่ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของสุโขทัยในด้านประวัติศาสตร์ส่วนการบำรุงพุทธศาสนาในรัชกาลพระมหาธรรมราชาที่ 1 (พระเจ้าลิไท) ทำให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมากในสมัยนี้ ด้วยเหตุผลที่ว่าพระองค์ทรงสละราชสมบัติออกบวชเป็นพระภิกษุชัฏระยะหนึ่ง นับเป็นแบบอย่างของการบวชเรียนในสมัยต่อมา การที่พระองค์ทรงจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์โดยกำหนดให้การปกครองสงฆ์ออกเป็นสองคณะกล่าวคือ คณะอรัญวาสีและคณะคามวาสี และการที่พระองค์ทรงพระนิพนธ์หนังสือไตรภูมิพระร่วง ซึ่งเป็นหนังสือเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นการสอนศีลธรรมให้ราษฎรประพฤติแต่สิ่งที่ดีงามละเว้นความชั่ว ผู้ประพฤติดีจะได้ขึ้นสวรรค์ผู้ประพฤติชั่วจะต้องตกนรก ซึ่งพระองค์ทรงบรรยายไว้อันน่าสะพรึงกลัวนับเป็น วรรณคดีร้อยแก้วที่มีความสำคัญที่สุดในสมัยสุโขทัย โดยกล่าวถึงโลกมนุษย์สวรรค์และนรกเป็นวรรณคดีที่ได้รับการกล่าวอ้างถึงในวรรณกรรมต่าง ๆ และเป็นวรรณคดีที่มีความสำคัญต่อคำสอนในพุทธศาสนาจนถึงปัจจุบันนี้

รูปแบบการจัดการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน กล่าวคือ ส่วนที่หนึ่งเป็นการจัดการศึกษาสำหรับผู้ชายที่เป็นทหาร เช่น มวย กระบี่ กระบองและอาวุธต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการบังคับม้า ช้าง ตำราพิชัยยุทธ ซึ่งเป็นวิชาชั้นสูงของผู้ที่จะเป็นแม่ทัพนายกอง และส่วนที่สอง พลเรือนเป็นการจัดการศึกษาให้แก่พลเรือนผู้ชายเรียนคัมภีร์ไตรเวทโหราศาสตร์ เวชกรรม ฯลฯ ส่วนพลเรือนผู้หญิงให้เรียนวิชาช่างสตรี การปัก การเย็บ และการถักทอผ้า นอกจากนั้นมีการอบรมบ่มนิสัยกิริยามารยาท การทำอาหารการกินเพื่อเตรียมตัวเป็นแม่บ้านแม่เรือนที่ดี ส่วนฝ่ายศาสนาจักรเป็นการศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาการจัด

การศึกษาในสมัยสุโขทัยจึงเป็นการจัดการศึกษาที่เน้นพระพุทธศาสนาและศิลปศาสตร์ สมัยนี้พ่อขุนรามคำแหงได้นำช่างชาวจีนเข้ามาเผยแพร่การทำถ้วยชามสังคโลกให้แก่คนไทย และหลังจากที่ทรงคิดประดิษฐ์อักษรไทยแล้วงานด้านอักษรศาสตร์เจริญขึ้น มีการสอนภาษาไทยในพระบรมมหาราชวัง มีวรรณคดีที่สำคัญคือ หนังสือไตรภูมิพระร่วงและตำรับทำวสุจุฬาลักษณ์ ซึ่งสถานศึกษาสำหรับสถานศึกษาในสมัยนี้ ประกอบด้วย

1. บ้าน เป็นสถาบันสังคมพื้นฐานที่ช่วยทำหน้าที่ในการ ถ่ายทอดความรู้ด้านอาชีพตามบรรพบุรุษ การก่อสร้างบ้านเรือนศิลปะการป้องกันตัวสำหรับลูกผู้ชายและการบ้านการเรือน เช่น การจับพลู การทำอาหารและการทอผ้าสำหรับลูกผู้หญิง เป็นต้น

2. สำนักสงฆ์เป็นสถานศึกษาที่สำคัญของราษฎรทั่วไป เพื่อหน้าที่ขัดเกลากิจใจและแสวงหาธรรมะต่าง ๆ

3. สำนักราชบัณฑิตเป็นบ้านของบุคคลที่ประชาชนยกย่องว่ามีความรู้สูง บางคนก็เป็นขุนนางมียศถาบรรดาศักดิ์ บางคนก็เคยบวชเรียนแล้วจึงมีความรู้แตกฉานในแขนงต่าง ๆ

4. พระราชสำนักเป็นสถานศึกษาของพระราชวงศ์และบุตรหลานของขุนนางในราชสำนักมีพราหมณ์หรือราชบัณฑิตเป็นครูสอน⁽²⁾

2. การศึกษาของไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา
กรุงศรีอยุธยา ซึ่งเป็นราชธานีอันยาวนาน 417 ปี ซึ่งมีความเจริญทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้เกิดจากมีชนชาติต่าง ๆ ในเอเชียเข้ามาติดต่อค้าขายและเข้ามาเพื่อตั้งหลักแหล่งหากินในดินแดนไทย เช่น จีน มอญ ญวน เขมร อินเดียและอาหรับ และตั้งแต่รัชสมัยพระรามาธิบดีที่ 2 ชาติตะวันตกได้เริ่มเข้ามาติดต่อค้าขาย เช่น ชาติโปรตุเกสเข้ามาเป็นชาติแรก และมีชนชาติอื่น ๆ ติดตามมา เช่น ฮอลันดา ฝรั่งเศส อังกฤษ เป็นต้น มีผลให้การศึกษาไทยมีความเจริญขึ้น โดยเฉพาะใน รัชสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททองและสมเด็จพระนารายณ์มหาราช-โดยลักษณะการจัดการศึกษาสมัยกรุงศรีอยุธยา มีดังนี้

2.1 รูปแบบการจัดการศึกษาในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีดังนี้

1) การศึกษาวิชาสามัญ เน้นการอ่าน เขียน เรียนเลข อันเป็นวิชาพื้นฐานสำหรับการประกอบสัมมาอาชีพของคนไทยพระโหราธิบดีได้แต่งแบบเรียนภาษาไทยชื่อ จินตามณี ถวายสมเด็จพระนารายณ์มหาราชซึ่งใช้เป็นแบบเรียนสืบมาเป็นเวลานาน

2) การศึกษาทางด้านศาสนา วัดยังมีบทบาทมากในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ พระองค์ทรงส่งเสริมพุทธศาสนาโดยทรงวางกฎเกณฑ์ไว้ว่าประชาชนคนใดไม่เคยบวชเรียนเขียนอ่านมาก่อนจะไม่ทรงแต่งตั้งให้เป็นข้าราชการ และในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชเป็นต้นมา มีนักสอนศาสนาหรือมิชชันนารีได้จัดตั้งโรงเรียนสอนหนังสือและวิชาอื่น ๆ ขึ้นเรียกโรงเรียนมิชชันนารีนี้ว่า โรงเรียนสามเณร เพื่อชักจูงให้ชาวไทยหันไปนับถือศาสนาคริสต์

3) การศึกษาทางด้านภาษาศาสตร์ และวรรณคดี ปรากฏว่ามีการสอนทั้งภาษาไทยบาลี สันสกฤต ฝรั่งเศส เขมร พม่า มอญ และภาษาจีน ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชมีวรรณคดีหลายเล่ม เช่น เสือโคคำฉันท์ สมุทรโฆษคำฉันท์ อนิรุทธคำฉันท์ และกำสรวลศรีปราชญ์ เป็นต้น

4) การศึกษาของผู้หญิงมีการเรียนวิชาชีพร การเรือนการครัว ทอผ้า ตลอดจนกิริยามารยาท เพื่อป้องกันไม่ให้เขียนเพลงยาวโต้ตอบกับผู้ชาย แต่ผู้หญิงที่อยู่ในราชตระกูลเริ่มเรียนแกะสลัก และช่างฝีมือต่าง ๆ ที่พระสงฆ์เป็นผู้สอนให้ ส่วนเด็กผู้หญิงเรียนรู้การบ้านการเรือนจากพ่อแม่ สมัยต่อมาหลังชาติตะวันตกเข้ามาแล้วมีการเรียนวิชาชีวะขั้นสูงด้วย เช่น ดาราศาสตร์ การทำน้ำประปา การทำปืน การพาณิชย์ แพทยศาสตร์ ตำรายา การก่อสร้างและตำราอาหาร เป็นต้น

ภาษาไทยตลอดทั้งการประพันธ์ด้วย ในสมัยนี้โปรตุเกสเป็นชาติแรกที่น่าวิธีการทำขนมหวานที่ใช้ไขมาเป็นส่วนผสม เช่น ทองหยิบ ฝอยทอง มาเผยแพร่จนขนมเหล่านี้เป็นเอกลักษณ์ขนมหวานของไทยในปัจจุบัน

5) การศึกษาวิชาการด้านทหาร มีการจัดระเบียบการปกครองในแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงแยกราชการฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนออกจากกัน โดยหัวหน้าฝ่ายทหารเรียกว่า สมุหกลาโหม ฝ่ายพลเรือนเรียกว่า สมุหนายก และในรัชสมัยพระรามาธิบดีที่ 2 ทรงจัดวางระเบียบทางด้านการทหาร มีการทำบัญชี คือ การเกณฑ์คนเข้ารับราชการทหาร ผู้ชายอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไปถึง 60 ปีเรียกว่าไพร่หลวง เชื่อว่าต้องมีการศึกษาวิชาการทหาร เป็นการศึกษาด้านพลศึกษาสำหรับผู้ชาย ฝึกระเบียบวินัยเพื่อฝึกอบรมให้เป็นกำลังสำคัญของชาติ

2.2 สถานศึกษาในสมัยกรุงศรีอยุธยา ยังคงเหมือนกับสมัยสุโขทัย แต่ที่ต่างออกไปคือ มีโรงเรียนมิชชันนารี ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ชาวตะวันตกได้เข้ามาสร้างเพื่อเผยแพร่ศาสนาและขณะเดียวกันก็สอนวิชาสามัญไปด้วยกัน

2.3 เนื้อหาวิชาที่สอนในสมัยกรุงศรีอยุธยามีสอนทั้งวิชาชีพและวิชาสามัญ ซึ่งประกอบไปด้วยรายละเอียด ดังนี้

1) วิชาสามัญ มีการเรียนวิชาการอ่าน เขียน เลข ใช้แบบเรียนภาษาไทยจินตามณี

2) วิชาชีวะเรียนรู้กันในวงศ์ตระกูล สำหรับเด็กผู้ชายได้เรียนวิชาวาดเขียน

3) ด้านอักษรศาสตร์ มีการศึกษาด้านอักษรศาสตร์ มีวรรณคดีหลายเล่มที่เกิดขึ้น เช่น สมุทรโฆษคำฉันท์ และกำสรวลศรีปราชญ์ เป็นต้น อีกทั้งมีการสอนภาษาไทย บาลี สันสกฤต ฝรั่งเศส เขมร พม่า มอญ และจีน

4) วิชาจริยศึกษา เน้นการศึกษาด้านพระพุทธศาสนามากขึ้น เช่น สมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ทรงกวัดขันในเรื่องการศึกษาหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มาก มีการกำหนดให้ผู้ชายที่เข้ารับราชการทุกคนจะต้องเคยบวชเรียนมาแล้วเกิดประเพณีการอุปสมบทเมื่ออายุครบ 20 ปี นอกจากนี้ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ทรงให้เสรีภาพไม่กีดกันศาสนา ทรงอุปถัมภ์พวกสอนศาสนา เพราะทรงเห็นว่าศาสนาทุกศาสนาต่างสอนให้คนเป็นคนดี

5) วิชาพลศึกษา ยังคงเหมือนสมัยสุโขทัย⁽³⁾

3. การศึกษาของไทยในสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น

การศึกษาในสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2311 – พ.ศ. 2411) มีการศึกษาเช่นเดียวกับการศึกษาในสมัยอยุธยา บ้าน วัด และวัง ยังคงมีบทบาทเหมือนเดิม การจัดการศึกษาในช่วงนี้ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี

เป็นระยะเก็บรวบรวมสรรพตำราจากแหล่งต่าง ๆ ที่รอดพ้นจากการทำลายของพม่า เน้นการทำนุบำรุงตำราทางศาสนา ศิลปะและวรรณคดี

3.2 สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

ทรงฟื้นฟูการศึกษาด้านอักษรศาสตร์ วรรณคดี มีการแต่งรามเกียรติ์ได้เค้าโครงเรื่องมาจากอินเดียเรื่อง รามายณะ ศิลปะ กฎหมาย เช่น กฎหมายตรา 3 ดวง และหลักธรรมทางศาสนามีการสังคายนาพระไตรปิฎก

3.3 สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

เริ่มมีชาวยุโรป เช่น ชาติโปรตุเกสเข้ามาติดต่อทางการค้ากับไทยใหม่ หลังจากเลิกราไปเมื่อประมาณปลายสมัยอยุธยา และชาติอื่น ๆ ตามเข้ามาอีกมากมาย เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส และฮอลันดา เป็นต้น เนื่องจากยุโรปมีการปฏิวัติอุตสาหกรรมทำให้เปลี่ยนระบบการผลิตจากการใช้มือมาใช้เครื่องจักรพลังงานจากไอน้ำสามารถผลิตสินค้าได้มากขึ้นจึงต้องหาแหล่งระบายสินค้า ในสมัยนี้ได้ส่งเสริมการศึกษาทั้งวิชาสามัญ วิทยาศาสตร์ ดาราศาสตร์ จริยศาสตร์ มีการตั้งโรงเรียนหลวงขึ้นในพระบรมมหาราชวังเป็นที่ให้การศึกษา

3.4 สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงส่งเสริมการศึกษาด้านศาสนาเป็นพิเศษ มีการจารึกวิชาความรู้สามัญและวิชาชีพลงในแผ่นศิลาประดับไว้ตามระเบียบวัดพระเชตุพนจนมีผู้กล่าวว่า เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของไทย มีการใช้หนังสือไทยชื่อ ประถม ก กา และประถมมаланับเป็นแบบเรียนเล่มที่ 2 และ 3 ต่อจากจินตามณีของ

พระโหราธิบดี ต่อมานายแพทย์ ดี ปี บรัดเลย์ได้นำกิจการแพทย์สมัยใหม่ เช่น การผ่าตัดเข้ามารักษาคนไข้และการตั้งโรงพิมพ์หนังสือไทยเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2379 โดยรับจ้างพิมพ์เอกสารทางราชการเรื่องห้ามสูบบุหรี่ จำนวน 9,000 ฉบับ เมื่อปี พ.ศ. 2382

3.5 สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในสมัยนี้ชาวยุโรปและอเมริกันเริ่มเข้ามาติดต่อค้าขายและสอนศาสนา มีการนำวิทยาการสมัยใหม่ ๆ เข้ามาปรับใช้ในเมืองไทยเพิ่มขึ้น และพระองค์ทรงเห็นความสำคัญของการศึกษาจึงทรงจ้างนางแอนนา เอช เลียวโนเวนส์ มาสอนสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เมื่อ พ.ศ. 2405 จนรอบรู้ภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี ลักษณะการจัดการศึกษาเป็นแบบเดิมทั้งวัดและบ้าน ในส่วนวิชาชีพและวิชาสามัญ มีอักษรศาสตร์ ธรรมชาติวิทยาหรือวิทยาศาสตร์

4. การศึกษาของไทยในสมัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง

การศึกษาในประเทศไทยในสมัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2475) เป็นการศึกษาที่จัดโดยกระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทย โดยภาครัฐจะเข้ามาดูแลโดยตรงและเปิดโอกาสให้เอกชนมีส่วนร่วมในการศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา สำหรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทยนั้นได้กำหนดให้พลเมืองไทยต้องจบการศึกษาอย่างน้อยที่สุดในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและต้องเข้ารับการศึกษอย่างช้าที่สุดเมื่ออายุ 7 ปี ซึ่งการศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นต้นเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งแบ่งออกเป็นระดับชั้นประถมศึกษา 6 ปี และระดับชั้นมัธยมศึกษา 6 ปี นอกจากนี้แล้วการศึกษาขั้นพื้นฐานยังรวมถึงการศึกษานอกโรงเรียนอีกด้วย ทั้งนี้รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ส่วนการบริหารและการควบคุมการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจะดำเนินการโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งเป็นแผนกหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการ ในปัจจุบันการศึกษาในประเทศไทย

ไทยมีทั้งสิ้น 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาของประเทศไทยนั้นถูกมองว่าล้าหลังและล้มเหลวเสมอมา กรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุขเปิดเผยเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2554 ว่า เด็กไทยมีระดับเขาวนปัญญา 98.59 ซึ่งต่ำกว่าค่ามัธยฐานของเขาวนปัญญาทั้งโลกที่ระดับ 100 โดยเด็กไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสติปัญญาน้อยที่สุดสูงขึ้นมาจึงเป็นภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคกลางตามลำดับ

สำหรับระบบการศึกษาในโรงเรียนของประเทศไทยนั้นจะแบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นที่ 1 ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 ช่วงชั้นที่ 2 ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ช่วงชั้นที่ 3 คือระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) และช่วงชั้นที่ 4 คือระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) โดยในช่วงชั้นที่ 4 นั้นนอกจากจะมีการจัดการศึกษาในสายสามัญแล้วยังมีการจัดการศึกษาในสายอาชีพด้วย ซึ่งในระดับชั้นปวช. 1 - 3 นั้นจะเทียบเท่ากับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยนักเรียนที่เลือกสายสามัญมักมีความตั้งใจที่จะศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย ส่วนนักศึกษาที่เลือกสายอาชีพมักวางแผนเพื่อเตรียมพร้อมสู่การจ้างงานและศึกษาเพิ่มเติม ซึ่งในการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย รวมไปถึงอาชีวศึกษาจำเป็นต้องมีการสอบข้อเขียนซึ่งจัดสอบโดยโรงเรียน ส่งผลให้ในบางครั้งอาจมีปัญหา นักเรียนไม่มีที่เรียนได้นอกจากนักเรียนจะต้องสอบข้อเขียนของโรงเรียนแล้ว นักเรียนจำเป็นต้องมีคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ซึ่งมีการจัดสอบในช่วงปลายภาคเรียนที่ 2 ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และปลายภาคเรียนที่ 2 ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ยื่นประกอบในการพิจารณา ส่วนการทดสอบระดับชาติของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จะนำไปใช้ในการรับบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย-และมีการแบ่งโรงเรียนออกเป็น 2-รูปแบบ คือ โรงเรียนรัฐและโรงเรียนเอกชน โดยโรงเรียนรัฐนั้นจะบริหารจัดการ

โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่ไม่ได้สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ส่วนโรงเรียนเอกชนจะบริหารจัดการโดยกลุ่มบุคคลหรือมูลนิธิต่างๆที่มีใบอนุญาตจัดตั้ง ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วมักเป็นโรงเรียนที่มีส่วนเกี่ยวเนื่องกับศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลามเป็นหลัก ในเขตชนบทของประเทศไทยนั้นหลายๆโรงเรียนมีลักษณะเป็นโรงเรียนขยายโอกาส คือ มีการจัดการเรียนการสอนระดับชั้นประถมศึกษา - มัธยมศึกษาตอนต้น หรืออาจมีการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาปฐมวัยด้วยก็ได้

จากการขาดแคลนงบประมาณทางการศึกษาแก่โรงเรียนชนบท ส่งผลให้นักเรียนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทเลือกที่จะเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนเอกชนมากกว่าโรงเรียนของรัฐ เนื่องจากมีความเชื่อมั่นว่าคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนอยู่ในระดับมาตรฐานที่ดีหรือเข้าศึกษาต่อในเขตเมืองของจังหวัดนั้น ๆ

การศึกษาในไทยได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ถึงปัญหาและความล้มเหลวที่เกิดขึ้น จากการจัดอันดับตามรายงานของ World-Economic-Forum-ในปี พ.ศ.-2555-2556-ระบุว่าประเทศไทยมีอันดับคุณภาพทางการศึกษาลำดับสุดท้ายในกลุ่มประเทศอาเซียนที่ได้รับการจัดอันดับ โดยคนไทยกว่าร้อยละ 87 เชื่อว่าการศึกษาไทยอยู่อันดับสุดท้ายในกลุ่มประเทศอาเซียนจริง ซึ่งมูลเหตุที่สำคัญมาจากปัญหาที่สะสมมานานหลายประการอันเกิดมาจากระบบการเรียนการสอน หลักสูตร ครูผู้สอน โอกาสการเข้าถึงการศึกษา รวมไปถึงคุณภาพของนักเรียนไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้งบประมาณทางการศึกษาสูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่การบริหารจัดการยังไม่ดีมากนักโดยพบว่างบประมาณส่วนใหญ่ทุ่มเทไปที่การศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมีการใช้งบประมาณแบบตำน้ำพริกละลายในแม่น้ำเป็นส่วนใหญ่ (นำไปใช้ไม่ตรงจุดสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนา หรือนำไปจัดการแต่ละเรื่องมากเกินไปจนกว่าผลผลิตคุณภาพที่ได้ไม่คุ้มค่า และถ้าหากได้รับบ่น้อยก็จะส่งผลต่อนักเรียนที่ได้รับโอกาสไม่เท่ากันมากขึ้น) อีกทั้งเป็นไปในสัดส่วนที่

มากกว่าอาชีพศึกษาค่อนข้างมาก ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนในระดับอาชีวศึกษายังไม่มีประสิทธิภาพสูงมากนักและไม่สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยในปัจจุบันยุคสังคมเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมต่างๆ มากขึ้น นอกจากนี้แม้จะจัดสรรงบประมาณให้กับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่พบปัญหาโอกาสการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้มีฐานะและผู้ไม่มีฐานะ ยิ่งมองให้ลึกไปถึงผู้บริหารระดับสูงไม่มีความรู้ด้านวิชาการอย่างลึกซึ้งจึงพึ่งพิงบุคลากรระดับการจัดการงบประมาณหรือนักจัดการเงิน/ จัดจ้างเป็นสำคัญ (ผู้ใช้งบประมาณไม่เข้าใจเชิงวิชาการการจัดการศึกษาเชิงรุกอย่างลึกซึ้ง นักวิชาการไม่มีโอกาสส่งลึกถึงงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา) และหรือผู้ที่เข้าใจระบบการจัดการการศึกษามีคุณภาพ (นักวิชาการทุกระดับความคิด ปัจจุบันยังใช้ความคิดของนักการศึกษาในยุคเก่าและหรือดำเนินการพัฒนาคุณภาพแบบโยนหินถามทาง และไม่กล้าสู่ปัญหาแบบกล้าคิดกล้าทำที่สมควรบุกเบิกการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง) ผู้รู้หรือนักวิชาการอิสระที่มีความคิดเห็นแบบตรงไปตรงมาไม่มีโอกาสเข้าร่วมให้ข้อคิดหรือข้อเสนอแนะแบบประชาธิปไตยร่วม รวมไปถึงปัญหาอันเกี่ยวเนื่องกับหลักสูตรและการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยหลักสูตรของไทยไม่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพที่ตรงตามความสามารถของผู้เรียน เมื่อรวมเข้ากับค่านิยมของสังคมทำให้การจัดหลักสูตรของไทยไม่ประสบความสำเร็จในปัจจุบัน (6)

การศึกษาหลังรัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2557 ในเดือนกันยายน 2557 มีข่าวว่า ชื่อของอดีตนายกรัฐมนตรี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ถูกปลดออกจากแบบเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ วินัย รอดจ่าย เป็นประธานคณะกรรมการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง แบบเรียนประวัติศาสตร์ใหม่ไม่กล่าวถึงรัฐบาลทักษิณ และยิ่งลักษณ์ เพียงแต่ระบุว่ามีการรัฐประหารหนึ่ง “ความนิยมจากประชาชนผ่านงบประมาณมหาศาล” แต่กล่าวถึงการคัดค้านการปกครองของทักษิณ โดยอธิบายการประท้วงซึ่งเกิดก่อนการโค่นอำนาจเขาว่า

เป็น “ขบวนการประชาชนต่ออำนาจเผด็จการ การทุจริตและการยกยอก”

ภายใต้หลักสูตรใหม่ นักเรียนจะได้เรียนเกี่ยวกับความหมายและสัญลักษณ์นิยมของธงไตรรงค์ และจะเปิดเพลงอย่างสรรเสริญพระบารมีในโรงเรียน เด็กนักเรียนจะถูกฝึกให้เป็นทูลจิตวิญญาณรักชาติ โดยยกตัวอย่างนักเรียนตักเตือนผู้ใหญ่ที่ไม่ยืนตรงเคารพธงชาติ จะมีการติดป้ายขนาดใหญ่ซึ่งมีค่านิยม 12 ข้อของคณะรักษาความสงบแห่งชาติทั่วประเทศ นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการยังริเริ่ม “พาสปอร์ตความดี” ซึ่งนักเรียนต้องบันทึกพฤติกรรมและเจตคติ ตลอดจนการสอบยูเน็ตในระดับอุดมศึกษาด้วย

ที่ผ่านมา การศึกษาไทย “ยกเครื่อง”-กันมาแล้วหลายครั้ง เล็กบ้างใหญ่บ้าง แต่ไม่ว่าจะเป็นการ “เขย่า” ก็ครั้งก็ตาม สุดท้ายการศึกษาไทยยังคงวนเวียนอยู่กับคำถามเดิมๆ คือ เรื่อง “คุณภาพ” และ “ขีดความสามารถในการแข่งขัน” ซึ่งมีมุมมองจาก 3 ผู้รู้ที่เกาะติดการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาในไทย ประกอบด้วย ดร. สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ ประธานสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) รศ. ดร. พินิติ รตะนานุกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา และนายศีลชัย เกียรติภาพพันธ์ ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร บมจ. ปิโก (ไทยแลนด์) ร่วมสะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาไทยในวันนี้สามารถดีขึ้นได้หากร่วมมือกัน ซึ่งการศึกษาไทยจะดีขึ้นได้ ต้องสร้างระบบความรับผิดชอบ (Accountability) ที่ผ่านมาระบบการศึกษาของไทยแยกกันทำงานอย่างเป็นอิสระไม่ขึ้นตรงต่อกัน การไม่บูรณาการด้านการทำงานเช่นนี้คนที่จะไม่ได้รับประโยชน์ก็คือนักเรียนการทำงานแบ่งเป็นต่างๆ เป็นหน่วยงานไม่ขึ้นตรงต่อกัน บางครั้งบางเรื่องแม้แต่รัฐมนตรีก็ไม่สามารถเข้าไปดูแลจัดการได้ ปัญหาเรื่องความเป็นอิสระของโรงเรียนทั้งในเรื่องการไม่สามารถคัดเลือกครูได้เอง การลงโทษต่างๆ ซึ่งล้วนแต่ส่งผลทางด้านการบริหารจัดการสาม การจัดการเรื่องความเหลื่อมล้ำด้านการจัดสรรงบประมาณ เห็นได้ชัดเจนระหว่างสถาบันการศึกษารัฐและเอกชน หรือแม้แต่องค์กรการศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาและการศึกษา

ขั้นพื้นฐานก็ดูจะแตกต่างกันสื่ การปรับหลักสูตร สื่อ การสอนและการพัฒนาครู ให้สอดคล้องกับบริบทของ ศตวรรษที่ 21

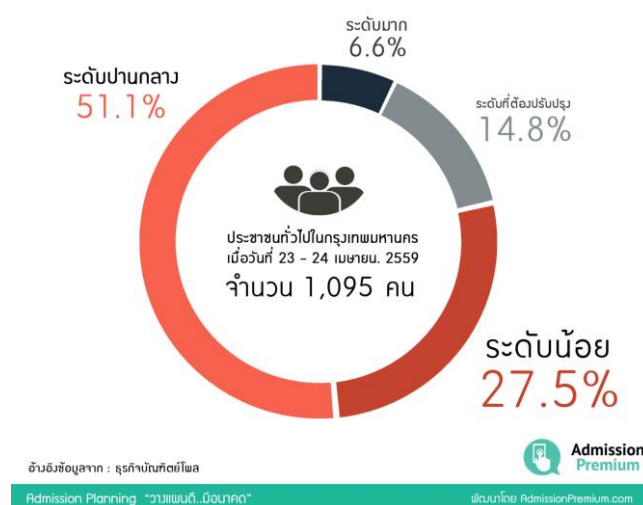
ภาวะผู้นำที่ผ่านมาหลักสูตรไม่สามารถ TaylorMade-ให้ตอบรับกับตลาดแรงงานได้อย่าง เต็มที่ แต่สิ่งที่ทำได้ก็คือบัณฑิตที่จบออกไปต้อง ประยุกต์ใช้ความรู้ และการแสวงหาความรู้ให้ตรงกับ ตลาดแรงงาน การจัดอันดับสถาบันการศึกษาที่ผ่านมา เป็นเหมือนกระจกสะท้อนได้ดี การมองถึงอันดับ อย่างไรเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศ การพัฒนา “ครู” ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาให้ “ด้อยลง” และ “ดีขึ้น” เพราะการศึกษา คือ รากฐาน ที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ จะเห็นได้ว่า “ครูเก่ง” หนึ่งคนสามารถยกระดับความรู้ให้กับนักเรียนได้ทั้ง ห้อง ในขณะที่ผู้อำนวยการโรงเรียนเก่ง ๆ หนึ่งคนก็ สามารถยกระดับคุณภาพของทั้งโรงเรียนได้ ดังนั้น การ ติดอาวุธให้กับครูให้ได้มากที่สุด ถือเป็นส่วนหนึ่งในแนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาของไทย โดยเครื่องมือที่ ปีโก นำมาใช้เป็นรูปแบบของการ “ส่งต่อ” และ “Share” ความรู้จากทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่นเดียวกับ มหกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู (Educa) ที่จัดติดต่อกันมาปีนี้เป็นปีที่ 8 ซึ่งแต่ละครั้งมี ครูทั่วประเทศกว่า 50,000 คนเข้าร่วมงานเพื่อพัฒนา ความรู้ทางวิชาชีพและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

ต้นๆ คงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก แต่ถ้าอยู่ติดอยู่ 1 ใน 100 ก็ถือว่าประสบความสำเร็จแล้ว เพราะ หากมอง จากปัจจัยบางด้านที่ประเทศไทยสู้ไม่ได้กับ ต่างประเทศ นั่นคือ เม็ดเงินเพื่อการสนับสนุนการวิจัย เพียงร้อยละ 0.26 ของจีดีพีเมื่อเทียบกับหลาย ประเทศที่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากกว่า

การทำในเชิงโครงสร้างและการจัดสรรเงิน เพื่อให้เด็ก ๆ ได้รับโอกาสทางการศึกษา รวมถึงการ วางแผนพัฒนาคน เมื่อสร้างเด็กเก่งมาแล้ว จะนำมาใช้

นอกจากนี้ยังเปิดช่องทาง โครงการ Thai Teacher TV และ รายการ Teachers As Learners รายการทางการศึกษาใน Mahidol Channel เพื่อให้ ครูทั่วประเทศได้อัพเดทความรู้และแนวทางการเรียน การสอนใหม่ๆ และการสร้างงานวิจัยกับผู้เชี่ยวชาญ สร้างทางสู่การพัฒนาการศึกษาของไทย เช่น งานวิจัย ระบบการศึกษาไทยตั้งแต่ปฐมวัยถึงมัธยมปลาย: ความสำเร็จและความล้มเหลว การจัดทำหนังสือ “ฉะเชิงเทราโมเดล: รอยต่อที่สูญหายในวงการ การศึกษาไทย” เป็นต้น

คนส่วนใหญ่มองว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานของ ไทยมีคุณภาพยังอ่อนด้อย โดยคุณภาพการศึกษาอยู่ใน ระดับปานกลาง ร้อยละ 51.1 ระดับน้อย ร้อยละ 27.5 ระดับที่ต้องปรับปรุง ร้อยละ 14.8 มีเพียงร้อยละ 6.6 เท่านั้นที่มองว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับมาก

แผนภาพแสดงมุมมองของคนกรุงเทพมหานครต่อคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย

คุณภาพของครูผู้สอนมีคุณภาพมาน้อย
เพียงใด ร้อยละ 61.0 เห็นว่ามีคุณภาพปานกลาง ร้อย
ละ 22.7 มีคุณภาพน้อย ร้อยละ 7.7 ต้องปรับปรุง มี
เพียงร้อยละ 8.6 อีกเช่นกันที่เห็นว่ามีคุณภาพมาก ใน
ประเด็นความทุ่มเทของครูผู้สอนเพื่อยกระดับคุณภาพ
การศึกษามีประชาชนเพียงร้อยละ 51.5-เห็นว่ามีควา
มทุ่มเทปานกลาง ร้อยละ 29.0 ทุ่มเทน้อย ร้อยละ 8.4-
ต้องปรับปรุง มีเพียงร้อยละ 11.1-ที่มองว่าครูผู้สอนมี
ความทุ่มเทมาก ในขณะที่ผู้บริหารเองก็ถูกมองว่า
บริหารเพื่อคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
เช่นกัน มีเพียงร้อยละ 9.0 เท่านั้นที่มองว่ามีมาก
นอกนั้นอยู่ในระดับน้อยทั้งสิ้น

สำหรับเรื่องที่คนทั่วไปประเมินว่าปัจจัยอะไร
จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาไทยมากที่สุดผล
ปรากฏว่า เรื่อง มาตรฐานของโรงเรียนไม่เท่ากันเป็น
ปัญหามากที่สุด ร้อยละ 28.9 รองลงมาคือ ความเลื่อม
ล้ำทางสังคมฐานะทางการเงิน ร้อยละ 25.4 คุณภาพ
ของครู อาจารย์ ร้อยละ 18.1 คุณภาพการศึกษากระจุก
ตัวอยู่ในกรุงเทพฯ ร้อยละ 16.7 ส่วนเรื่องการเปลี่ยน
รัฐมนตรีบ่อยผู้ตอบมองว่าไม่เป็นปัญหามากนัก มีเพียง
ร้อยละ 4.4 เท่านั้นที่เห็นว่าเป็นปัญหา สิ่งที่ประชาชน
เห็นว่าจะต้องปรับปรุงมากที่สุดคือเรื่องเกี่ยวกับการสอน
ของครูทั้งสิ้น โดยผลสำรวจพบว่า ควรปรับปรุงคุณภาพ
ของครูผู้สอน ร้อยละ 60.4 ปรับปรุงวิธีการสอนให้เด็ก
ได้พัฒนาความสามารถของตนเอง ร้อยละ 50.0 การ
เรียนการสอนให้ฝึกปฏิบัติจริงมากขึ้น ร้อยละ
43.0 นโยบายของสถานศึกษา ร้อยละ 41.9

ด้านของรัฐบาลมีประชาชนเห็นว่าให้ความ
ทุ่มเทด้านการศึกษาอยู่ในระดับปานกลางถึงน้อย คือ
ร้อยละ 71.4 มีเพียงร้อยละ 28.6 ที่เห็นรัฐบาลให้
ความทุ่มเทมาก โดยประชาชนอยากให้รัฐบาลทำ
เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพมากขึ้น คือ การส่งเสริม
พัฒนาครู/ ผู้บริหารอย่างจริงจัง (ร้อยละ 72.9) พอๆ
กับการสร้างมาตรฐานการเรียนการสอนของแต่ละ
โรงเรียนให้เท่าเทียมกัน (ร้อยละ 71.5)-ส่วนการ
เปลี่ยนรัฐมนตรีบ่อยๆ นั้นประชาชนไม่เห็นว่าเป็นจะ
ปัญหาต่อคุณภาพการศึกษา (ร้อยละ 20.28)-ส่วน
หน่วยงาน “คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.)”
ที่รัฐบาลตั้งขึ้นใหม่เพื่อปฏิรูปการศึกษานั้นประชาชน

มองว่าจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาเพียงปาน
กลางเท่านั้น ร้อยละ 67.8 ระดับน้อยอยู่ที่ ร้อยละ
23.2 เห็นว่ามีมากเพียง ร้อยละ 8.9 เท่านั้น

ส่วนการใช้ชีวิตของนักเรียนใน
ปัจจุบันประชาชนเห็นว่าเด็กเรียนกวดวิชามากเกินไป
ร้อยละ 33.5 และเรียนมากเกินไปด้วย ร้อยละ 25.7
อีกทั้งเด็กไม่สนใจสังคม/ สิ่งแวดล้อม ร้อยละ 22.8 ที่
เหลือร้อยละ 18.0 เห็นว่าเด็กมีความเครียดมากเกินไป
ทั้งนี้ผู้ปกครองเห็นว่าการเรียนกวดวิชาของเด็กไม่ได้
เปรียบกว่าคนที่ไม่ได้เรียนกวดวิชาแต่ประการใด (ร้อย
ละ 57.9)-และเห็นว่าผู้ปกครองเองจะมีส่วนช่วย
พัฒนาคุณภาพการศึกษายุทธศาสตร์ของท่าน (ร้อยละ
59.5) แต่มองว่ามหาวิทยาลัยมีส่วนช่วยพัฒนา
คุณภาพการศึกษาเพียงระดับปานกลางเท่านั้น มีเพียง
ร้อยละ 13.9-เห็นว่าจะช่วยมาก ที่น่าสนใจคือประชาชน
กลุ่มนี้ร้อยละ 57.1-เห็นด้วยกับการเปิดเรียนตาม
อาเซียน ส่วนกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 42.9-ให้
เหตุผลว่าสภาพอากาศในฤดูร้อนของประเทศไทยไม่
เหมาะสมสำหรับการเรียนการสอน

ศ.กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ คณบดี
วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ กล่าว
เพิ่มเติมว่า ข้อมูลที่ได้จากการจัดทำโพลยืนยันความ
เชื่อของนักวิชาการ และประชาชนส่วนใหญ่ว่า
คุณภาพการศึกษาของไทยยังอ่อนด้อยอยู่มากถึงแม้ว่า
เปอร์เซ็นต์ปานกลางจะมีมากกว่าข้ออื่น แต่การตอบ
ปานกลางของคนไทยก็ถือมองเห็นว่ามีน้อยนั่นเอง

ดังนั้น สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนโดยเฉพาะ
ใน กทม.มองการศึกษาของไทยยังมีปัญหาในเรื่อง
คุณภาพอย่างมากเกือบจะในทุกส่วน นอกจากนั้นยัง
มองว่าต้นเหตุหลักจะอยู่กับ ครู และผู้บริหาร เป็น
ส่วนใหญ่ ทางแก้จึงควรจะต้องเริ่มต้นที่ โรงเรียน คือ
ครู และ ผู้บริหาร รวมทั้งผู้ปกครองต้องช่วยกัน
วางแผน ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติอย่างจริงจัง แต่ทั้งนี้
ต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลที่จะต้องมึนโยบาย
ลงไปสู่โรงเรียนให้ชัดเจน ถ้ารัฐบาลยังมีนโยบาย เรื่อง
คุณภาพอย่างกว้างๆและไม่เจาะไปที่สถานศึกษา
โดยเฉพาะ ครู และผู้บริหาร แล้วการยกระดับคุณภาพ
การศึกษา ก็จะดำเนินไปตามความถนัด และความ

สนใจของผู้บริหารแต่ละคน ซึ่งจะไม่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาโดยรวมของประเทศอย่างแท้จริง

จากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หรือ TDRI มีข้อมูลระบุว่า ช่วงปี 2556 - 2567 ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ไม่น้อยกว่า 1.9 แสนคน หรือครึ่งหนึ่งของครูทั้งหมดจะเกษียณอายุราชการ ซึ่งโรงเรียนจะต้องคัดเลือกครูใหม่ ประมาณ 1.56 แสนคน หรือคิดเป็นร้อยละ 47 ของจำนวนครูทั้งหมดในปี 2568 ไม่เพียงโรงเรียนในสังกัด สพฐ.ที่ต้องประสบภาวะขาดแคลนครู แต่เป็นปัญหาระดับชาติที่สถานศึกษาในทุกระดับต้องเจอ ทำให้หน่วยงานของกระทรวงศึกษาฯ ออกโครงการต่าง ๆ เพื่อชักจูงให้คนเลือกเรียนด้านครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์มากขึ้น แน่แน่นอนว่าคนที่จะเข้ามาเป็นกำลังเสริมร่วมขับเคลื่อนการศึกษาไทยในอนาคตคือ คนรุ่นใหม่ แต่คนรุ่นใหม่มองการศึกษาไทยอย่างไร และต้องการพัฒนาการศึกษาไทยให้เป็นไปในทิศทางไหน “ประชาชาติธุรกิจ” ขวนฟังเสียงสะท้อนต่อประเด็นเหล่านี้ผ่าน 4 ครูรุ่นใหม่ เริ่มด้วย

จิรนนท์ เตียนสารวยครูประจำชั้น ป.3 โรงเรียนวัดดอนขนาท จังหวัดนครปฐม มองว่า รัฐบาลทุ่มเงินจำนวนมหาศาลเพื่อพัฒนาการศึกษาของไทย โดยมีโครงการเรียนฟรี 12 ปี ซึ่งเป็นนโยบายที่ช่วยแบ่งเบาภาระผู้ปกครองผู้มีรายได้น้อย หรือการมอบเงินสนับสนุนการศึกษาให้แก่แก่นักเรียนยากจน กระนั้น แม้จะช่วยเพิ่มโอกาสทางการศึกษา แต่ผลลัพธ์ที่ได้กลับมายังน่าเป็นห่วง เห็นได้จากผลการทดสอบระดับชาติของเด็กไทยที่ยังตกต่ำ “โอกาสทางการศึกษาจึงไม่น่าจะเป็นประเด็นหลักที่ทำให้การศึกษาไทยตกต่ำ แต่มาจากการไม่เห็นความสำคัญของการศึกษามากกว่า ซึ่งมีผลสืบเนื่องจากระบบการศึกษาที่เปลี่ยนแปลง อย่างการสอบได้คะแนนไม่ดี แต่สามารถเลื่อนชั้นได้ด้วยนโยบายห้ามซ้ำชั้น ครูตีเด็กหรือทำโทษนักเรียนไม่ได้ รวมถึงนโยบายลดการบ้านและลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” สิ่งเหล่านี้จะส่งผลดีต่อเมื่อเด็กเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ อีกทั้งครูมีความสามารถ มีประสิทธิภาพ และมีเวลาในการถ่ายทอดความรู้ กระนั้น ครูถูกลดทอนเวลาจากภาระงานหรือหน้าที่อื่น เช่น ต้องเป็นเจ้าหน้าที่การเงิน

เจ้าหน้าที่พัสดุ ซึ่งกรณีนี้มักพบได้ในโรงเรียนขนาดเล็ก ส่งผลให้ประสิทธิภาพการสอนของครูลดลงสอดคล้องกับความคิดเห็นของ

เบญจพร ย่านวารี ครูผู้ช่วยสอนวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้น ม.1 – ม.4 โรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมองว่า ปัจจุบันครูมีภาระงานมากเกินไปจนจำเป็น แทนที่จะได้ใช้เวลาในการเตรียมการสอน กลับต้องมาทำภาระอื่น ๆ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีภาระอื่นนอกเหนือจากการสอนเยอะมาก ยกตัวอย่างเมื่อมีการจัดกิจกรรมจะต้องมีการจัดทำเอกสารหรือรายงานต่างๆ เพิ่มเติม ครูจึงหาทางลัดที่จะทำให้สอนง่าย และใช้เวลาเตรียมการน้อย ทั้งเนื้อหา เอกสาร และแบบฝึกหัด ด้วยการสอนเหมือนปีก่อน ๆ ทั้งที่โลกหมุนไปไกลกว่านั้นแล้ว เวลา 1-ปีมีเหตุการณ์ใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย ทั้งยังมีคนค้นพบสิ่งใหม่ขึ้นอีกตั้งหลายอย่าง แต่ครูยังสอนอยู่แบบเดิม ทั้ง ๆ ที่ความรู้ครูไทยไม่แพ้ชาติอื่น แต่ขาดกลวิธีการถ่ายทอด การสร้างแรงกระตุ้น หรือสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กอยากรู้ โลกเปลี่ยนวิธีการสอนแล้ว จะยังคงให้เด็กท่องจำ หรือจด เพียงเท่านั้นคงไม่พอ ต้องให้เด็กได้ลองทำ สร้างประสบการณ์ให้เด็กได้ลองผิดลองถูกด้วยตัวเอง ซึ่งถ้าพูดให้ลึกลงไป คงต้องแก้ที่ขั้นตอนการผลิตครูด้วย

ปิยรัตน์ แซ่อึ้ง-ครูสอนวิชาภาษาไทย โรงเรียนมหิตลวิทยานุสรณ์ จังหวัดนครปฐม บอกว่า ข้อดีของระบบการศึกษาไทย คือ มีความใกล้ชิดและเอื้ออาทรระหว่างครูกับนักเรียน โดยครูไม่ได้มีหน้าที่แค่สอนวิชาการ แต่ยังมีหน้าที่พัฒนา และช่วยเหลือนักเรียนทั้งทักษะชีวิต การทำกิจกรรม คุณธรรมจริยธรรม ขณะเดียวกัน การเรียนของไทยมีเนื้อหาวิชาที่หลากหลายและเข้มข้น หากเด็กไทยตั้งใจเก็บเกี่ยววิชาความรู้ ก็จะมีพื้นฐานไปต่อยอดในอนาคตได้-อย่างไรก็ตาม ไทยยังมีปัญหาด้านการศึกษา 3 ด้าน ได้แก่

1. ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา กล่าวคือ การศึกษาที่มีประสิทธิภาพต้องแลกมาด้วยเงิน ซึ่งไม่ยุติธรรมกับคนที่ขาดโอกาส

2. การขาดเสถียรภาพและประสิทธิภาพของนโยบาย บางนโยบายใหม่ๆ ที่ออกมาได้สร้างปัญหาและกลายเป็นนโยบายทดลองเฉพาะยุคสมัย

3. การจัดการเรียนการสอนและการวัดผล
นักเรียนไทยส่วนหนึ่งถูกระบบและบุคลากรการศึกษา
“จำกัด” มากกว่า “เสริมสร้าง” การเรียนรู้ เราอยาก
เห็นการศึกษาไทยขับเคลื่อนไปไกลมาก ๆ แต่ตอนนี้สิ่งที่
ตัวเองมีกำลัง และอำนาจที่จะทำได้ คงเป็นการทำ
หน้าที่ครูให้ดีที่สุด ในฐานะครูภาษาไทย เราหวังให้
นักเรียนฟัง พูด อ่าน เขียน อย่างมีวิจารณญาณ เพราะ
จะเห็นได้ว่าปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทย ส่วนหนึ่ง
มาจากการขาดวิจารณญาณ ส่วนในฐานะครู เราหวังให้
นักเรียนทำได้ 3 ข้อเท่านั้น คือ ค้นพบตัวเอง เห็นใจคน
อื่น และทำให้สังคมพัฒนา เราเชื่อว่าปัญหาการศึกษา
มีปัจจัยมากกว่าแค่เรื่องการจัดการศึกษา แต่ต้องจัดการ
สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และอีกหลายอย่าง ดังนั้น
วิธีหนึ่งในการขับเคลื่อนการศึกษา คือ การพยายาม
ผลิตคนที่มีคุณภาพออกไปจัดการสังคม นิวัฒน์ วฤณศิริ
ศิริพร อาจารย์ประจำสถาบันภาษา มหาวิทยาลัยบูรพา
จังหวัดชลบุรี เขามองว่ามีอุปสรรคหลายอย่างที่ทำให้
การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาไม่ประสบ
ความสำเร็จเท่าที่ควร หนึ่งในอุปสรรค คือ คุณภาพของ
ผู้เรียนที่ส่งต่อมาถึงระดับอุดมศึกษา จะเห็นได้ว่าการ
จัดการศึกษาของไทยเน้นการสอบเป็นหลัก และดู
เหมือนว่าเป้าหมายหลักของการศึกษาไทย คือ “การ
สอบผ่าน” ทำให้ผู้เรียนไม่เรียนรู้วิธีการเรียนด้วย
ตนเอง ผู้เรียนจึงยึดติดกับความรู้ที่ได้จากผู้สอน หรือ
ตำราเรียน ส่งผลให้ขาดกระบวนการคิด และการ
ค้นคว้าด้วยตนเอง เมื่อเข้าสู่ระดับอุดมศึกษาแล้ว
ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการเรียนที่เคยชินมา ดังนั้น จึง
มองว่า ควรมีการปรับเรื่องการวัดผล ให้เน้นที่
ความสามารถของผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน
ได้ลงมือทำ โดยครูอาจารย์ต้องสอนให้ผู้เรียนเกิด
กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองให้ได้ และสิ่งที่ผม
ต้องการขับเคลื่อน คือ ปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับ
ผู้เรียน เปลี่ยนวิธีการวัดผล และทำวิจัยด้านการศึกษา
เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน พร้อมทั้ง
ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น
และรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง ขณะเดียวกันอยากให้
อาจารย์มีความตื่นตัวในการปรับการเรียนการสอน มี
การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และแนวคิดใหม่ๆ

ระหว่างอาจารย์ด้วยกัน เพื่อให้การจัดการเรียนการ
สอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นกว่าเดิม⁹⁾

การศึกษาไทย 4.0-ในมุมมองของ ดร.
ไพรินทร์ ชูโชติถาวร เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคมที่ผ่านมา
ผมได้นำคณบดีของโครงการ CSI-วิทยาลัย
นวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิตไปดูงาน
ที่ “โรงเรียนกำเนิดวิทย์” (สอนชั้น ม.4 - ม.6)
และ “สถาบันวิทยสิริเมธี” (สอนปริญญาโท-เอก) ซึ่ง
ทั้งสองแห่งเป็นสถาบันการศึกษาในเครือของ ปตท. มี
มุมมองเกี่ยวกับการศึกษาไทยเป็นดังนี้

1) ในปัจจุบันการศึกษาไทยมุ่งเน้น
แต่การศึกษาให้เป็นผู้เชี่ยวชาญ สังเกตได้จากสมัย
ประถมมัธยม เราเรียนกันแทบจะทุกวิชา พอมาถึง
มัธยมปลายก็ต้องแยกเป็นสายวิทย์ สายศิลป์ พอเข้า
มหาวิทยาลัยยิ่งเรียนก็ยิ่งแคบ ดร.ไพรินทร์มองว่า
การศึกษานั้นไม่ควรจะมีการจำกัดอยู่เฉพาะสายวิชา
นั้นๆ แต่ควรที่จะเปิดกว้างไปศึกษาในสาขาอื่นๆ ที่
สัมพันธ์กันได้ด้วย โดยโมเดลที่ท่านได้ยกมาบรรยายมี
ชื่อว่า ฮัมโบลเตียน โมเดล (Humboldtian-Model
of Higher Education) ซึ่ง ฮัมโบลเตียนโมเดล มอง
ว่า การศึกษาจะต้องมีการเชื่อมโยงกันระหว่างตัวผู้
ศึกษาเอง กับประชากรของโลก เพื่อสร้างมนุษย์ที่คำนึง
ความเป็นมนุษย์และมีโอกาสที่จะได้เรียนรู้อย่างอิสระ
โดยไม่มีขอบเขตของคำว่า วิชาเอก สาขา คณะ มาเป็น
เส้นกั้นขอบเขตในการเรียนรู้ เช่น อยู่คณะวิทยาศาสตร์
จะไปเรียนภาษาจีนไม่ได้ เป็นต้น การศึกษาแบบฮัมโบล
เตียนจะเน้นการศึกษาวิจัยเป็นหลัก โดยการท้าววิจัย
นั้นจะต้องเป็นอิสระจากความลำเอียงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น
เป็นทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม หรือปัจจัยอื่นๆ
ตัวอย่างที่ดีอีกตัวอย่างหนึ่งก็คือ ผู้ปกครองส่วนใหญ่
อยากจะให้ลูกอยู่คณะวิทยาศาสตร์มากกว่าคณะ
วิทยาศาสตร์ ทั้งๆที่ความเป็นจริงแล้วทั้งสองคณะใน
หลายๆวิชาที่ไม่สามารถแบ่งได้เลยว่าควรจะให้วิชา
นั้นๆอยู่ในคณะไหน ดังนั้นสิ่งที่ดีที่สุดก็คือ ให้นักศึกษา
ได้เรียนทุกวิชาที่เขาอยากเรียน โดยไม่มีขอบเขตของ
อะไรมากำหนดได้

2) การศึกษาไทยกับการศึกษา
ของ OECD-ดูเหมือนว่า การศึกษาไทยจะเรียนกัน
แบบ “ค่านิยมลากไป” สมัยก่อนถ้าเรียนเก่งต้องเรียน

คณะแพทยศาสตร์เท่านั้น แต่อาชีพนี้ช่วยให้ประเทศไทยแข่งขันกับประเทศอื่นได้ไม่มากนัก กลุ่มประเทศ OECD ซึ่งเป็นกลุ่มที่รวมเอาประเทศชั้นนำทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของโลกไว้ ได้เคยทำการสำรวจวิจัยเพื่อค้นหาสาขาวิชาที่จะสามารถนำพาประเทศให้มีความสามารถในการแข่งขันระดับสูง ซึ่งประกอบไปด้วย 4 หมวดวิชาด้วยกัน คือ Digital, Biotechnologies, Advanced Material และ Energy + Environment ใน 4 หมวดวิชานี้ยังแยกย่อยออกไปอีกเป็น 40-สาขาวิชา โดยเกือบจะทุกวิชา...ผมว่าคนไทยส่วนใหญ่ไม่รู้จักการศึกษาไทยในมุมมองของผมในปัจจุบันนี้ ผมเชื่อว่า คณะแพทยศาสตร์ไม่ว่าจะมหาวิทยาลัยใดของไทยยังเชื่อได้ว่ามีมาตรฐานสูงอยู่ แต่หากเป็นสายวิศวกรรมศาสตร์ บัญชี และอีกหลายสายสาขาวิชา ผมว่าการศึกษาไทยในบางสถาบันยังอยู่ในขั้นหนักหนาสาหัส ตัวอย่างเช่น จบบัญชีมาแต่ปีดงบไม่เป็น พูดภาษาบัญชีแล้ว...ไม่เข้าใจ ก็ไม่ทราบว่าจะองค์กรที่เกี่ยวข้องให้บัณฑิตเหล่านี้จบมาได้อย่างไร

3) ประเทศไทยต้องเปลี่ยนปรัชญาการศึกษา ซึ่ง ดร.ไพโรจน์ได้พูดถึง ประเทศเกาหลีใต้ที่ให้ความสำคัญในการศึกษาเพื่อสร้างชาติให้เป็นชาติที่ยิ่งใหญ่ด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เรากำลังพูดถึงมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพสูง เช่น จำนวนอาจารย์ในระดับปริญญาเอกต่อนักศึกษาอยู่ที่ 1: 6 เป็นต้น อีกตัวอย่างหนึ่งที่อาจารย์พูดถึงก็คือ มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด สหรัฐอเมริกา มหาวิทยาลัยที่เป็นเจ้าของพื้นที่จำนวนมากในซิลิคอนวัลเลย์ (Silicon Valley) และได้สร้างธุรกิจและทำให้เงินไหลเข้าประเทศจำนวนมหาศาล สแตนฟอร์ดนั้มีอัตราส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษาในปี 2493 อยู่ที่ 1: 21 ทุกวันนี้อัตราส่วนดังกล่าวมาอยู่ที่ 1:4-เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว จะทำให้นักศึกษาที่จบออกมาไม่เก่งได้อย่างไร ส่วนทางประเทศไทยมีการศึกษาจะมุ่งเน้นผลิตบุคลากรให้ตรงกับตลาดแรงงาน โดยส่วนใหญ่ไม่คำนึงถึงความสามารถที่แท้จริง ขอให้ได้รับปริญญาที่ตรงกับตลาดเป็นพอ จำนวนนักศึกษาก็ต้องมากเข้าไว้มาก่อน เพื่อจะได้มีกำไรมากขึ้น จึงไม่น่าแปลกใจว่า นักศึกษาปริญญาโทเอ็มบี

เอในเมืองไทยจึงเกลื่อนเมือง และมีไม่น้อยที่อ่านงบการเงิน ยังไม่เป็นเลย ถึงเวลาหรือยังที่เราจะต้องเปลี่ยนปรัชญาการศึกษาเสียที

4) วิสัยทัศน์อันที่จริงแล้วเรื่องราว ของสถาบันวิทยสิริเมธี และโรงเรียนกำเนิดวิทย์มีอีกมากมาย แต่สิ่งที่ผมประทับใจมากที่สุดก็คือ วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถาบันคือ ดร.ไพโรจน์ได้เล่าให้ฟังว่า ทางสถาบันวิทยสิริเมธีได้ตั้งวิสัยทัศน์สำหรับสถาบันไว้ว่า 20: 50 นั่นหมายถึง ภายในระยะเวลาจากนี้อีก 20 ปี หมายถึงปี 2578 ทางสถาบันจะต้องติดหนึ่งใน 50 ของมหาวิทยาลัยวิจัยชั้นนำระดับโลกให้ได้-และถ้าเหตุการณ์ข้างต้นเป็นจริง บรรดาผู้บริหารมหาวิทยาลัยชั้นนำของเมืองไทยคงยอมไม่ได้ที่ สถาบันวิทยสิริเมธี ซึ่งในปีนั้นจะมีอายุเพียง 20-ปีเท่านั้นจะมีอันดับมหาวิทยาลัยที่ดีที่สุดในโลกดีกว่า

ตนไปได้อย่างไร จึงต้องรีบผลักดันให้มหาวิทยาลัยของตัวเองพัฒนาอย่างรวดเร็วเพื่อให้ได้อันดับที่ดีกว่าให้จงได้ ซึ่งนั่นก็นำพาให้ประเทศไทยให้พลอยมีการพัฒนาทรัพยากรบุคคลโดยรวมดียิ่งขึ้นไปอีกด้วย ดังนั้นการมีวิสัยทัศน์จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ทำให้นักถึงคำพูดของ Joel A.Baker ที่พูดไว้ว่า “Vision without action is merely a dream. Action without vision just passes the time. Vision with action can change the world.” แปลตามความได้ว่า “วิสัยทัศน์ที่ปราศจากการกระทำมันก็เป็นแค่ความฝัน การกระทำที่ปราศจากวิสัยทัศน์ มันก็แค่ทำให้ผ่านไป แต่วิสัยทัศน์ที่มาพร้อมกับการกระทำมันจะเปลี่ยนโลกได้” ⁽¹⁰⁾

ดังนั้นการสะท้อนมุมมองการศึกษาของไทยจากอดีตตั้งแต่สมัยสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์สู่ปัจจุบันจะมีหลากหลายมุมมองและหลากหลายความคิดขึ้นอยู่กับบริบทของประเทศในแต่ละยุคสมัย เราควรเลือกลองสิ่งที่ดีที่สุด สิ่งที่เหมาะสมที่สุดแล้วหลอมรวมเป็นต้นฉบับและแบบแผนของประเทศไทยเราเอง เพราะนี่คือ ประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- (1) ดนัย ไชยโยธา. **ประวัติศาสตร์ไทย : ยุคอาณาจักรอยุธยา**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียน-สโตร์, 2550.
- (2) ดนัย ไชยโยธา. **ประวัติศาสตร์ไทย : ยุคก่อนประวัติศาสตร์ถึงสิ้นอาณาจักรสุโขทัย**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียน-สโตร์, 2550.
- (3) ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. **อยุธยา : Discovering Ayutthaya**. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2550.
- (4) ดนัย ไชยโยธา. **ประวัติศาสตร์ไทย : ยุคกรุงธนบุรีถึงกรุงรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียน-สโตร์, 2550.
- (5) ปิยนาล บุณนาค. **ประวัติศาสตร์ไทยสมัยใหม่**. กรุงเทพมหานคร : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- (6) บทความจาก: เว็บไซต์สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) โดย ศ.นพ. วิจารณ์ พานิช
- (7) ประชาชาติธุรกิจ เปิดมุมมอง “ครูรุ่นใหม่” พลังขับเคลื่อนการศึกษาไทย วันที่ 16 January 2018
- (8) หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ วันที่ 6 กรกฎาคม 2557 ข้อมูลจากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หรือ TDRI ระบุว่า ช่วงปี 2556-2567
- (9) ธุรกิจบัณฑิตย์โพล มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปใน กรุงเทพมหานคร เรื่อง “คุณภาพการศึกษาไทย” จำนวน 1,095 คน เมื่อวันที่ 23 - 24 เมษายน 2559
- (10) กรุงเทพธุรกิจ วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต www.CsiSociety.com-คอลัมน์: ก้าวไกลไปกับนวัตกรรมสังคม,